

Aanvullend vleermuisonderzoek

Gemeente Amersfoort, 2018

Engweg 9 in Hoogland, Amersfoort

**Aanvullend vleermuisonderzoek
Gemeente Amersfoort, 2018
Engweg 9 in Hoogland, Amersfoort**

J. (Jasper) Hooymans

Aanvullend vleermuisonderzoek Gemeente Amersfoort, 2018

Engweg 9 in Hoogland, Amersfoort

In opdracht van: Gemeente Amersfoort

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Beesdseweg 3-18
4104 AW Culemborg

T 0345 753 275
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 8212 39 119 B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: J. (Jasper) Hooymans
Veldonderzoek: M. (Martijn) Meerleveld, B. (Benjamin) Backx
Foto's: J. (Jasper) Hooymans
Foto voorblad: Engweg Amersfoort

Projectnummer: 2018-040
Wijze van citeren: Hooymans, J, 2018. Aanvullend vleermuisonderzoek, Gemeente Amersfoort, 2018
Engweg 9 in Hoogland, Amersfoort Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2018-040.

In opdracht van: Gemeente Amersfoort
Contactpersoon: Bart de Brouwer

Status: Definitief, 13-11-2018
Ondertekening: A. (Axel) Buijs

Paraaf:

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2018, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Samenvatting

De Gemeente Amersfoort is voornemens de voormalige bibliotheek aan de Engweg 9 in Hoogland te slopen. Op deze locatie staat de bouw van een appartementencomplex gepland. Voor deze ontwikkeling is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Daarnaast wordt het fietspad voor een gedeelte om gelegd waardoor er enkele bomen gekapt moeten worden.

De geplande sloopwerkzaamheden aan de woningen hebben negatieve effecten op de onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming is er een onderzoek naar het voorkomen van gebouwbewonende beschermde soorten uitgevoerd. Het onderzoek heeft zich gericht op de verblijfplaatsen van vleermuizen.

Uit het onderzoek blijkt dat er in de bibliotheek verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Aanvullende mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk. Daarbij is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Tabel 1 geeft een overzicht van de onderzoeksresultaten en de noodzakelijke vervolgstappen (mitigatie en ontheffingsaanvraag)

Tabel 1 | Samenvatting aanwezigheid soortgroepen, noodzakelijkheid mitigatie en ontheffingsaanvraag

Complex	Beschermde soorten			Ontheffing
	Vleermuizen	Gierzwaluw	Huismus	
Bibliotheek	Ja	nee	nee	JA

Inhoud

1	Inleiding	1	6	Effectenanalyse en conclusie	16
1.1	Aanleiding en context	1	6.1	Voormalige bibliotheek Engweg 9, te Hoogland	16
1.2	Onderzoeksvragen	1	7	Mitigerende maatregelen	17
1.3	Leeswijzer	1	7.1	Algemene maatregelen	17
2	Wettelijk kader en beschermde soorten	3	7.2	Voorkomen van doden	18
2.1	Wettelijk kader	3	7.3	Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen .	18
2.2	Wet natuurbescherming	3	7.4	Mitigatie	19
2.3	Ontheffing, vergunning of vrijstelling	5	8	Ontheffingsaanvraag	20
2.4	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	5	8.1	Gunstige staat van instandhouding	21
2.5	Beschermde houtopstanden	5	8.2	Wettelijk belang	21
2.6	Conclusie benodigd onderzoek	6	8.3	Alternatieven afweging	22
3	Plangebied en werkzaamheden	7	9	Literatuur	23
3.1	Beschrijving van het plangebied	7	9.1	Literatuur	23
3.2	Beschrijving van de ingreep	7	9.2	Websites	23
3.3	Impressie van het plangebied	8	Bijlage 1.	Overzicht algemene vrijstellingen	24
4	Kaderstelling en onderzoeksmethode	10	Bijlage 2.	Ter zake kundige	25
4.1	Kaderstelling van het onderzoek	10	Bijlage 3.	Vleermuisverblijfplaatsen	26
4.2	Onderzoeksmethode vleermuizen	12	Bijlage 4.	Exclusion flaps	27
4.3	Effectbeoordeling	13	Bijlage 5.	Mitigatie voor vleermuizen	28
4.4	Mitigerende maatregelen	13	Bijlage 6.	Gecombineerde mitigatie	30
5	Resultaten	14			
5.1	Resultaten	14			

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

De Gemeente Amersfoort is voornemens de voormalige bibliotheek aan de Engweg 9 in Hoogland te slopen. Op deze locatie staat de bouw van een appartementencomplex gepland. Voor deze ontwikkeling is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Daarnaast wordt het fietspad voor een gedeelte omgelegd waardoor er enkele bomen gekapt moeten worden.

De uitvoering van de sloopwerkzaamheden kan gevolgen hebben voor de ter plaatse voorkomende (beschermde) flora en fauna. Vanuit de literatuur is reeds bekend dat verschillende beschermde soorten voorkomen in het plangebied. Op 10-04-2018 is er een quickscan uitgevoerd dat heeft geresulteerd in nader vleermuisonderzoek. Jaarrond beschermde broedvogels zijn uitgesloten.

- In spouwmuren, onder dakpannen, achter boeiboorden en allerlei ander plaatsen kunnen zich (kraam)kolonies van vleermuizen of solitaire vleermuizen bevinden. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen en hun vaste rust- en verblijfplaatsen zijn beschermd.

De sloopwerkzaamheden kunnen negatieve effecten hebben op het voortbestaan van deze beschermde vleermuizen. Hierdoor worden mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming is inzicht nodig in de aanwezigheid van vaste rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen en wat de te verwachten effecten van de sloopwerkzaamheden zijn. In het vervolg van deze rapportage wordt de term verblijfplaats gebruikt om zowel de vaste rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen aan te duiden.

Ecologisch adviesbureau Viridis B.V. heeft daarom in opdracht van Gemeente Amersfoort vleermuisonderzoek uitgevoerd voor het te slopen pand. Wanneer

een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is dienen de resultaten uit deze rapportage ter onderbouwing van de ontheffingsaanvraag.

1.2 Onderzoeksvragen

Deze rapportage geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de voorgenomen sloopwerkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren en doet dit aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

- Welke verblijfplaatsen van beschermde soorten zijn aanwezig in de woningen in het plangebied?
- Hebben de geplande sloopwerkzaamheden negatieve effecten op de verblijfplaatsen van beschermde soorten?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

1.3 Leeswijzer

Om de rapportage overzichtelijk te houden wordt er gebruik gemaakt van vijf delen.

1.3.1 Deel I: Algemeen

Deel I is het algemene deel van dit rapport. Na de inleiding van hoofdstuk 1 volgt in hoofdstuk 2 een beschrijving van de relevante vigerende natuurwetgeving en -beleid, hierbij in het bijzonder de bescherming van plant- en diersoorten in Nederland (d.w.z. Wet natuurbescherming). In hoofdstuk 3 is de voormalige bibliotheek van de gemeente Amersfoort en de geplande werkzaamheden beschreven. In dit hoofdstuk is tevens een overzichtskaart van het plangebied opgenomen en wordt hiervan een sfeerimpressie gegeven. In hoofdstuk 4 zijn de kaderstelling

van het onderzoek en de onderzoeksmethode beschreven.

1.3.2 Deel II: Resultaten

De onderzoeksresultaten zijn in deel II van dit rapport beschreven. In hoofdstuk 5 is beschreven welke en hoeveel verblijfplaatsen van beschermde soorten in de voormalige bibliotheek zijn aangetroffen. De in het veld verzamelde gegevens worden gevisualiseerd middels verspreidingskaarten. Hierin zijn de vastgestelde verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaar rond beschermde nestplaatsen weergegeven.

1.3.3 Deel III: Effectenanalyse en conclusie

Op basis van de onderzoeksresultaten is in hoofdstuk 6 een effectenanalyse gemaakt. Hierbij is beoordeeld of de aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten bij het slopen van de voormalige bibliotheek (mogelijk) negatieve effecten ondervinden én of daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Hoofdstuk 6 geeft daarmee antwoord op de vraag of aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en/of een ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd moet worden.

1.3.4 Deel IV: Mitigerende maatregelen

In hoofdstuk 7 wordt beschreven welke algemene mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten op aanwezige (beschermde) soorten te voorkomen dan wel te verzachten. Deze maatregelen zijn in overeenstemming met de mitigerende maatregelen uit de Kennisdocumenten van Bij12 (2017) betreffende gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw. Voor de laatvlie-

ger is er geen Kennisdocument van Bij12 beschikbaar. Er is beschreven op welke wijze invulling gegeven wordt aan de Algemene Zorgverplichting (Artikel 1.11 Wet natuurbescherming). Vervolgens zijn de in het plangebied te nemen mitigerende maatregelen beschreven. Deze maatregelen worden beschreven. Dit kunnen zowel maatregelen zijn om negatieve effecten te voorkomen als maatregelen om negatieve effecten te verminderen.

Indien door de werkzaamheden verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden is het noodzakelijk om een ontheffingsaanvraag te doen. Dat is voor het onderhavige project het geval. De wettelijke belangen waarop het project wordt uitgevoerd en de afweging van alternatieven voor het project t.b.v. deze ontheffingsaanvraag zijn beschreven in hoofdstuk 8.

1.3.5 Deel V: Literatuuroverzicht en bijlagen

In hoofdstuk 9 is een overzicht van de geraadpleegde literatuur opgenomen. Tot slot zijn er bijlagen opgenomen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de lijst vrijgestelde soorten van de Provincie Utrecht. In Bijlage 2 is een beschrijving opgenomen van wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ter zake kundige. In Bijlage 3 is een overzicht opgenomen van type verblijfplaatsen van vleermuizen (gebouw- en/of boombewonend). In de Bijlagen 4 t/m 6 is beschreven wat “exclusion flaps” zijn en zijn voorbeelden gegeven van wat verstaan wordt onder geschikte alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen.

2 Wettelijk kader en beschermde soorten

2.1 Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel de bescherming, het herstel en de ontwikkeling van natuur zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffingen of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland (NNN), waarvoor de provincies beleid maken.

2.2 Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden als afzonderlijke hoofdstukken opgenomen, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen.

2.2.1 Natura 2000-gebieden

De wetgeving met betrekking tot Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden.

Het ondernemen van projecten of activiteiten binnen of in de omgeving van een Natura 2000-gebied kan mogelijk tot (significant) negatieve effecten

op de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het niet mogelijk is om negatieve effecten op voorhand uit te sluiten, dan is er sprake van een vergunningsplicht en moet een habitattoets uitgevoerd worden.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op een afstand van ruim 4.7 kilometer. Gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand tot het Natura 2000-gebied is het uitgesloten dat er negatieve effecten ten aanzien van het Natura2000-gebied optreden.

Het is daarom niet noodzakelijk om een Voortoets in het kader van Natura 2000 uit te voeren.

2.2.2 Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3) nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor een ontheffingsaanvraag.

Vogelrichtlijn (artikel 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen van vogels;
- 2) opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
- 3) eieren rapen en onder zich hebben;
- 4) opzettelijk verstoren van vogels;
- 5) het verbod onder 4) is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffing.

fingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, gelden de volgende verbodsbepalingen:

1. opzettelijk doden en vangen;
2. opzettelijk verstoren;
3. opzettelijk vernielen of rapen eieren;
4. opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantings- of rustplaatsen;
5. opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding van natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daartoe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (artikel 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- a) opzettelijk doden of vangen;
- b) opzettelijk beschadigen of vernielen.

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- c) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelten, wegen, spoorwegen of bermten, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (art. 1.7) en de actieve soortbescherming (artikel 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of te herstellen.

2.2.3 Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1). De nesten van vogels zijn beschermd als ze door de vogels in gebruik zijn, zowel in als buiten de gangbare broedperiode (15 maart tot 15 juli). De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De nesten van deze vogelsoorten zijn jaarrond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie Kader 2.1). De wetgever verstaat onder verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

2.2.4 Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mèt en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (artikel 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen treft of compenserende maatregelen treft.

2.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde

gedragscode. De zorgplicht blijft ook bij het werken via een gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (artikel 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage 1 voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten. In onderhavige rapportage wordt niet ingegaan op de voorkomende soorten van de vrijstellingslijst.

Gezien de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied die zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden, zijn negatieve effecten van de werkzaamheden op beschermde soorten niet uit te sluiten. Dit betekent dat er mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden. Een Natuurtoets Soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

2.4 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken (NNN). Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd. Het vormt een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische verankering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk binnen de begrenzing van het NNN plaatsvinden en een bestemmingsplan wijziging moet worden doorgevoerd en/of negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden dient altijd een 'Nee, tenzij'-toets te worden uitgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er als gevolg van de voorgenomen maatregelen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden.

Voor onderhavig project is het uitvoeren van een 'Nee, Tenzij'-toets niet nodig omdat er geen wijziging in de bestemmingsplannen plaatsvindt en het plangebied buiten de begrenzing van het NNN ligt.

2.5 Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te

vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook

kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

Voor onderhavig project wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling

2.6 Conclusie benodigd onderzoek

Voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden is het noodzakelijk de volgende toetsingen uit te voeren:

- Natuurtoets Soortbescherming.

In onderhavig rapport worden de kaders, uitvoering, resultaten en effectbeoordeling van deze toets beschreven.

Kader 2.1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschik-

3 Plangebied en werkzaamheden

3.1 Beschrijving van het plangebied

De Gemeente Amersfoort is eigenaar van een voormalige bibliotheek aan de Engweg 9 te Hoogland. Het pand aan de Engweg 9 in Hoogland betreft een voormalige bibliotheek die gelegen is in een groene strook tussen woonwijken. Daarnaast betreft het een parkeerplaats met een aantal bomen en een fietspad. Rondom het pand is veel gemeentelijk groen aanwezig in de vorm van hagen, struiken en hogere bomen. Ten oosten van het gebouw ligt op 25 meter afstand een watergang. Ten noorden ervan ligt een speeltuin met veel groen. Het bibliotheekgebouw heeft een plat dak, één bouwlaag en een tweetal verhogingen

Figuur 3.1 geeft de overzichtskaart waarop het onderzochte gebouw is weergegeven.

3.2 Beschrijving van de ingreep

Het bestaande voormalige bibliotheekgebouw zal worden gesloopt en op de huidige locatie zal een appartementencomplex worden gerealiseerd. Daarnaast moeten een nog onbekend aantal bomen op de parkeerplaats gekapt worden voor de omlegging van

het fietspad. In verband met de sloop van de bebouwing zullen ook de nodige struiken moeten worden verwijderd, maar de knotwilgen direct rondom het gebouw blijven behouden.

Door de sloop zullen alle verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soorten verloren gaan. Met betrekking tot mitigerende maatregelen wordt uitgegaan van het 'worst case scenario', waarbij er van uitgaan wordt dat alle aangetroffen verblijfplaatsen verloren gaan.

3.2.1 Planning

De sloopwerkzaamheden zullen half april 2019 van start gaan.

Figuur 3.1 | De ligging van het plangebied aan de Engweg 9 in Hoogland.

3.3 Impressie van het plangebied

In de onderstaande afbeeldingen is een impressie van het plangebied en de directe omgeving te zien.

Afbeelding 3.1 | Parkeerplaats naast de bibliotheek.

Afbeelding 3.2 | De bomen op de parkeerplaats.

Afbeelding 3.3 | Straatzijde bibliotheek.

Afbeelding 3.4 | Achterzijde bibliotheek.

Afbeelding 3.5 | Achterzijde bibliotheek.

Afbeelding 3.6 | Hoofdingang bibliotheek.

4 Kaderstelling en onderzoeksmethode

4.1 Kaderstelling van het onderzoek

Voorafgaand aan het soortspecifieke onderzoek is een vooronderzoek in de vorm van een Quicksan Soortbescherming uitgevoerd (J. Hooymans, 2018). Tijdens deze Quicksan is het plangebied onderzocht op de geschiktheid van beschermde soorten. De Quicksan bestaat uit een literatuuronderzoek en een veldbezoek.

Bij het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van reeds bekende verspreidingsgegevens van flora en fauna. Deze gegevens zijn o.a. afkomstig uit eerdere onderzoeken in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is o.a. het archief van Bureau Viridis geraadpleegd. Aanvullend zijn de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), algemene verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen en relevante websites geraadpleegd. De resultaten van het literatuuronderzoek wijzen uit welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden.

Tijdens het veldonderzoek op 10-04-2018 is het plangebied beoordeeld op geschiktheid voor beschermde soorten. Hierbij is specifiek aandacht voor de soorten die in het literatuuronderzoek als relevant naar voren komen.

Op basis van het literatuuronderzoek en het veldonderzoek is het bekend dat beschermde soorten vleermuizen kunnen voorkomen in het plangebied. Gezien de geplande ingrepen, waarbij sloopwerkzaamheden aan en direct rondom gebouwen in stedelijk gebied zullen plaatsvinden, zullen enkel gebouwbewonende soorten (Bijlage 3) negatieve effecten ondervinden van de geplande werkzaamheden.

4.1.1 Vleermuizen

Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen die verschillende func-

ties vervullen. Vleermuizen hebben een vaste cyclus die gedurende het jaar wordt gevolgd, waarbij deze verblijfplaatsen afhankelijk van het moment in het jaar worden gebruikt. Afhankelijk van het weer houden vleermuizen van half oktober tot maart hun winterslaap in een winterverblijfplaats. Na de winterslaap verblijven vleermuizen vaak tijdelijk in kleine groepen in tussenverblijven. Vanaf mei verzamelen de vrouwtjes zich in kraamverblijfplaatsen en worden de jongen geboren en gezoogd. De mannen leven dan gezamenlijk of solitair in zomerverblijfplaatsen. De keuze van verblijfplaatsen is soortspecifiek (Bijlage 3). Sommige soorten, bijvoorbeeld de rosse vleermuis en de watervleermuis, verblijven vaak in holte of spleten in bomen en achter loshangend schors. Andere soorten, zoals laatvlieger en gewone dwergvleermuis, zitten bijna altijd in gebouwen. Verblijfplaatsen in gebouwen kunnen gevonden worden achter gevelbetimmering, in spouwmuren, onder dakpannen, onder dakbeschot, achter boeiplanken en houten betimmeringen en in schoorstenen. In augustus, wanneer de jongen min of meer zelfstandig zijn, breekt de paartijd aan. De kraamkolonies vallen dan uiteen. Mannetjes van een aantal soorten bezetten tijdens de paartijd een paarverblijfplaats binnen een territorium, van waaruit ze vrouwtjes aantrekken om mee te paren. Hierbij maken ze gebruik van een paarroep. Afhankelijk van het weer zet dit door tot september of oktober, waarna vleermuizen weer naar hun winterverblijf vertrekken.

In het onderzochte gebouw zijn verschillende openingen aanwezig die voor gebouwbewonende vleermuizen potentieel geschikt zijn als verblijfplaats. Een vleermuisonderzoek, uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017, is daarom uitgevoerd.

Winterverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

De meeste soorten vleermuizen die in gebouwen overwinteren zoeken daarvoor temperatuurstabiele omstandigheden gekoppeld aan een hoge luchtvochtigheid. Bekende overwinteringsplaatsen zijn mergelgroeves in Zuid-Limburg, forten als Fort Rhijnauwen of Fort Honswijk, maar ook ijskelders (bijvoorbeeld op Landgoed Nijenrode te Breukelen).

De veel voorkomende gewone dwergvleermuis is minder kritisch en kan onder drogere omstandigheden overwinteren bij temperaturen tussen - 3°C en + 12°C. Dit betekent ook dat veel meer plekken als overwinteringsplaats geschikt zijn, zoals spouwmuren en andere diepe spleten als dilatatievoegen in gebouwen. Veelal overwinteren de gewone dwergvleermuis solitair of in kleine groepjes. Er mag zekerheidshalve vanuit gegaan worden dat een plek die als kraam-, zomer- of paarverblijfplaats in gebruik is, tevens ook als winterverblijf wordt gebruikt door gewone dwergvleermuizen. Deze plaatsen worden gebruikt zolang het niet streng gaat vriezen. Daarnaast zijn er ook plekken die alleen als winterverblijfplaats worden gebruikt. Dit zijn vaak massaoverwinteringsplaatsen. Met strenge vorst zullen deze dieren alsnog verhuizen naar een massawinterverblijfplaats.

Gebouwen die dienst doen als massawinterverblijfplaats zijn veelal grote en hogere gebouwen (ten opzichte van omgeving). Deze gebouwen kenmerken zich door een grote hoogte (minimaal 20 meter hoog), massiviteit (20.000 tot 40.000 m³), een robuuste bouwstijl waarbij baksteen is gebruikt en de aanwezigheid van diepe, spleetvormige ruimten (bijv. spouwen, dilatatievoegen, holle vloerelementen etc.) (Korsten & Brekelmans, 2014). Deze kenmerken bieden voldoende wegkruipmogelijkheden, een sterke temperatuurbuffering en een temperatuurgradiënt binnen de verblijfplaats.

Bij massawinterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen valt op dat er buiten de winter ook al veel activiteit is. Vanaf half mei tot half september kan er bij deze winterverblijfplaatsen in de nacht zwermgedrag van vleermuizen worden waargenomen, terwijl de vleermuizen op dat moment niet in het gebouw verblijven. Dit gedrag noemen we middernachtzwermen. Middernachtzwermen vindt 's nachts plaats vanaf middernacht tot circa twee uur

daarna. Bij het zwermen vliegen de vleermuizen steeds op de invliegopeningen aan, tikken deze aan en vliegen weer een rondje. Er kunnen dan wel 100 vleermuizen aan het zwermen zijn. Men vermoedt dat tijdens dit zwermen kennisoverdracht plaatsvindt tussen de (oude en jonge) vleermuizen over onder meer geschikte overwinteringsplaatsen. Gedurende de nacht kan de intensiteit verschillen, van één tot enkele dieren tot een grote groep zwermers. Door het registreren van dit middernachtzwermen krijgen we inzicht in massaoverwinteringsplaatsen. Aangezien het gebouw niet potentieel geschikt is als massawinterverblijfplaats is vleermuisonderzoek naar deze functie op basis van het vleermuisprotocol niet uitgevoerd.

Paarverblijfplaats tweekleurige vleermuis

De mannetjes van de tweekleurige vleermuis vertonen in de late herfst (vanaf augustus, maar vooral in de periode oktober tot december) een zeer opvallend baltsgedrag om vrouwtjes te lokken. De mannetjes maken erg luide en voor de mens hoorbare baltsgekluiden in vlucht. Deze geluiden worden in het stedelijk gebied gericht op de door de zon verwarmde op het zuiden gerichte wanden van grote gebouwen (flats (>10 verdiepingen of hoger), kerken, kathedraalen en kastelen) die als klankbord fungeren. Aangezien er in het plangebied geen gebouwen aanwezig zijn die potentieel geschikt zijn als paarverblijfplaats voor de tweekleurige vleermuis is nader onderzoek naar het baltsgedrag van deze soort op basis van het vleermuisprotocol niet uitgevoerd.

Vliegroutes en foeragegebied

Vleermuizen verplaatsen zich in het landschap via oriëntatiepunten. In bepaalde gevallen wordt een bepaalde route steeds weer opnieuw gebruikt en spreekt men van een vliegroute. Een vliegroute verbindt in de regel de verblijfplaats met een foeragegebied; een locatie waar vleermuizen naar toe vliegen en langere tijd verblijven om te foerageren. Ook vliegroutes en foeragegebieden zijn, indien zij *essentieel* zijn voor het functioneren van verblijfplaatsen van vleermuizen, beschermd onder de Wet natuurbescherming. Door de aard van de werkzaamheden is het uitgesloten dat er effecten zijn op eventuele foeragegebieden en vaste vliegroutes van vleermuizen. Om deze reden is alleen onderzoek verricht

naar de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in de te slopen voormalige bibliotheek.

Bovenstaande betekent dat in het kader van dit onderzoek alleen nader vleermuisonderzoek is uitgevoerd.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de ecologen die de het vleermuisonderzoek hebben uitgevoerd. In hoofdstuk 5 worden deze initialen gebruikt in de tabellen met de data wanneer de inventarisaties zijn uitgevoerd en de weersomstandigheden.

Tabel 4.1 | Veldecologen die het onderzoek hebben uitgevoerd.

Veldecoloog	Initialen
Martijn Meerleveld	MM
Benjamin Backx	BB

Onderstaand worden de gehanteerde onderzoeksmethodes beschreven. De specifieke data en tijdstippen waarop de inventarisaties zijn uitgevoerd en de weersomstandigheden gedurende deze inventarisaties zijn te vinden in hoofdstuk 5. De resultaten en effectenbeoordeling, en de mitigerende maatregelen, worden in respectievelijk hoofdstuk 5, hoofdstuk 6 en hoofdstuk 7 besproken.

4.2 Onderzoeksmethode vleermuizen

Onderzoek naar de verblijfplaatsen van vleermuizen is uitgevoerd volgens de richtlijnen van het vigerende Vleermuisprotocol (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Het Vleermuisprotocol is ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging, in samenwerking met het toenmalige Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol wordt jaarlijks in het Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het NGB, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). Bureau Viridis is aangesloten bij het NGB en hanteert de richtlijnen zoals beschreven in het protocol voor het uitvoeren van het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen.

Om gedurende het onderzoek de trefkans van verblijfplaatsen van vleermuizen te vergroten is er vanuit het vleermuisprotocol een optimale periode voorgeschreven die tussen twee veldbezoeken ligt.

Vleermuizen wisselen van verblijfplaatsen, wanneer er tussen twee veldbezoeken een langere periode zit is de kans dat je een verblijfplaats mist kleiner. Bij het onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen is de optimale tussenliggende periode 30 dagen, bij het onderzoek naar paarverblijfplaatsen is de optimale periode 20 dagen. In onderhavig onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen zit een kortere periode tussen de veldbezoeken, namelijk (minimaal) 20 dagen. Met een tussenperiode van 20 dagen is er nog steeds sprake van een goede spreiding van de veldbezoeken en daarmee is de kans op het missen van zomer- en kraamverblijfplaatsen klein. Voor het onderzoek naar paarverblijfplaatsen is de periode iets langer dan de optimale periode, namelijk (minimaal) 21 dagen. Met een tussenperiode van 21 dagen is er vanzelfsprekend een goede spreiding van de veldbezoeken en daarmee is de kans op het missen van paarverblijfplaatsen klein.

Het onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden met behulp van een batdetector met geluidsopnameapparatuur (Pettersson D240 & M500-384). Indien een soort niet in het veld op naam gebracht kon worden, zijn digitale opnames gemaakt. Deze opnames zijn vervolgens met speciale computerprogrammatuur (BatSound v.4.1) gedetermineerd op soort.

4.2.1 Kraam- en zomerverblijfplaatsen

Het onderzoek naar kraam- en zomerverblijfplaatsen in de woningen heeft plaatsgevonden middels minimaal twee avondbezoeken en 1 ochtendbezoek per onderzoekscluster in de periode vanaf half mei t/m half juli. De avondonderzoeken startten circa 30 minuten voor zonsondergang en duurden tot circa twee uur na zonsondergang. De ochtendbezoeken startten circa 2 uur voor zonsopkomst en duurden tot 30 minuten na zonsopkomst. Deze bezoeken lagen als uiterst minimum 10 dagen, maar bij voorkeur tenminste 30 dagen uiteen. Het te slopen pand is volgens deze richtlijnen in de genoemde periode bezocht.

Onderzoek naar kraam- en zomerverblijfplaatsen heeft enkel plaatsgevonden wanneer de weersomstandigheden daarvoor geschikt waren. Dit houdt in dat de avondonderzoeken uitgevoerd zijn op avonden waarop het droog en minimaal 12°C was, met een maximale windsnelheid van 5 Bft. De ochtendonderzoeken zijn uitgevoerd op ochtenden waarop

het droog en minimaal 10°C was, met een maximale windsnelheid van 5 Bft. Wanneer onverwacht de weersomstandigheden omsloegen is het veldonderzoek afgebroken en op een later tijdstip ingehaald.

Op basis van het vleermuisprotocol moet een gebied voldoende dekkend onderzocht worden. Als vuistregel voor een voldoende dekkend onderzoek in de kraam- en zomerperiode geldt het volgende: wanneer in de kritische periode van in- of uitvliegen meer dan een kwart van het plangebied niet valt te overzien of te beluisteren dient er een extra waarnemer te worden ingeschakeld. Voor elke extra waarnemer geldt dezelfde vuistregel, totdat het hele plangebied goed in beeld is. In de praktijk betekent dit dat het gehele plangebied in een kwartier tijd onderzocht moet kunnen worden, waardoor het mogelijk is om in de kritische periode van in- en uitvliegen (± 30 minuten) elke locatie binnen het plangebied twee maal aan te doen (Limpens & Regelink, 2017). Het onderzoekscluster betreft enkel één object dat onderzocht is door een waarnemer en daarmee voldoende dekkend onderzocht konden worden.

4.2.2 Paarverblijfplaatsen

Het onderzoek om paarverblijfplaatsen en baltsende vleermuizen in beeld te brengen startte twee uur na zonsondergang en duurde tot circa één uur 's nachts. Vleermuizen zijn vroeg op de avond goed waar te nemen, waarbij sommige vleermuizen vanaf circa een uur na zonsondergang duidelijk hun baltsroep laten horen.

De meeste soorten roepen vanaf een vaste plaats, de gewone dwergvleermuis doet dat echter vliegend. Hierdoor is soms geen duidelijke paarverblijfplaats aan te wijzen. Tijdens het veldwerk en de analyse is een inschatting gemaakt welk locaties het meest geschikt is om te fungeren als paarverblijfplaats. In combinatie met de vliegroute die het dier baltsend aflegt en de vlieghoogte. Is het maken van deze inschatting niet mogelijk dan is het meest dichtstbijzijnde huizenblok bestempeld als potentiële paarverblijfplaats.

Volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol zijn er tijdens het onderzoek naar paarverblijfplaatsen twee veldbezoeken noodzakelijk. De twee bezoeken lagen als uiterst minimum 10 dagen, maar bij

voorkeur minimaal 20 dagen uiteen. Het onderzoek naar paarverblijfplaatsen heeft plaatsgevonden in de periode van half augustus t/m eind september. Onderzoek naar paarverblijfplaatsen heeft enkel plaatsgevonden wanneer de weersomstandigheden daarvoor geschikt waren. Dit houdt in dat het onderzoek is uitgevoerd op avonden waarop het droog en minimaal 8°C was, met een maximale windsnelheid van 5 Bft.

4.3 Effectbeoordeling

4.3.1 Vleermuizen

In de effectbeoordeling is meegewogen dat vleermuizen in het hele gebouw aanwezig kunnen zijn. Vleermuizen verplaatsen zich gedurende het jaar van verblijfplaats naar verblijfplaats. Indien een vleermuis een verblijfplaats heeft in één van de stootvoegen aan de ene zijde van het gebouw dan kunnen de stootvoegen elders in het gebouw op eenzelfde manier geschikt voor vleermuizen zijn. De sloopwerkzaamheden hebben met zekerheid negatieve effecten op aanwezige verblijfplaatsen. De mitigerende maatregelen worden dan ook uitgevoerd in de omliggende gebouwen van het onderzoeksobject waarin de verblijfplaats is aangetroffen.

4.4 Mitigerende maatregelen

In de effectenbeoordeling is beschreven welke effecten de aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten kunnen ondervinden door het uitvoeren van de voorgenomen maatregelen. Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan houdt een overtreding van artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming in.

In onderhavig project is sprake van verstoring en aantasting van verblijfplaatsen van vleermuizen. Om effecten zo veel als mogelijk te voorkomen zijn daarom maatregelen voorgesteld. Deze mitigerende maatregelen hebben als doel de negatieve effecten op soorten te verzachten. Omdat een dergelijke situatie toch een overtreding van de wet inhoudt is het nodig bij het bevoegd gezag (te weten Provincie Utrecht) een ontheffing van de Wet natuurbescherming in het kader van Soortbescherming aan te vragen.

5 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten beschreven. In dit deel wordt de volgende vraag van het onderzoek beantwoord:

- Welke verblijfplaatsen van beschermde soorten zijn aanwezig in de voormalige bibliotheek in het plangebied?

Er is beschreven waar verblijfplaatsen van beschermde soorten zijn vastgesteld. Deze is weergegeven in een figuur. Er wordt onderscheid gemaakt tussen zomer-

verblijfplaatsen (ZV), kraamverblijfplaatsen (KV) en paarverblijfplaatsen (PV) van vleermuizen.

5.1 Resultaten

De voormalige bibliotheek, te Hoogland is in het voorjaar en najaar onderzocht op het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Tabel 5.1 geeft de specifieke data en weersomstandigheden. Tabel 5.2 geeft de verblijfplaatsen met adressen weer binnen en buiten het plangebied.

Tabel 5.1 | Bezoekdata en weersomstandigheden bibliotheek te Hoogland. HM = huismusonderzoek, KVZV = vleermuis zomeronderzoek (kraam- en zomerverblijfplaatsen), G = gierwaluwonderzoek, PV = vleermuisonderzoek paarverblijven. De initialen van de ecologen zijn te vinden in Tabel 4.1.

Datum	Onderzoek	Starttijd	Eindtijd	Ecoloog	Temp (°C)	Windkracht (Bft)	Neerslag (mm)
30-05-2018	KVZV	3:15	5:45	BB	18	2	geen
05-06-2018	KVZV	20:30	22:30	BB	16	2	geen
25-06-2018	KVZV	21:50	00:00	BB	20	2	geen
05-09-2018	PV	01:30	03:30	MM	18	1	geen
26-06-2018	PV	23:34	01:34	MM	12	2	geen

5.1.1 Vleermuizen

In het te slopen gebouw is een verblijfplaats van vleermuizen aanwezig.

Kraam en zomerverblijfplaatsen

- In het gebouw zijn geen kraam en zomerverblijfplaatsen vastgesteld.

Paarverblijfplaatsen

- In het gebouw is **1 paarverblijfplaats** van de gewone dwergvleermuis vastgesteld aan de Engweg 9.

- Buiten het plangebied zijn paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld op de volgende adressen:
 - Engweg 5C en 7.
- Buiten het plangebied zijn paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis vastgesteld op de volgende adressen:
 - Engweg 20, 31-51

Tabel 5.2 | Overzicht vastgestelde verblijfplaatsen; resultaten per soort. ZV = zomerverblijfplaats, KV = kraam- of kolonieverblijfplaatsen, PV = paarverblijfplaatsen, NP = jaar rond beschermde nestplaatsen. Verblijfplaatsen die zijn aangetroffen nabij het plangebied zijn tevens opgenomen ("Buiten plangebied") en bij de totalen opgeteld. Tussen haakjes is aangegeven om hoeveel verblijfplaatsen het gaat.

Bibliotheek						
Straat en huisnummer	Gewone dwergvleermuis			Ruige dwergvleermuis		
	KV	ZV	PV	KV	ZV	PV
Engweg 9	-	-	1	-	-	-
Buiten plangebied						
Straat en huisnummer	KV	ZV	PV	KV	ZV	PV
Engweg						
31-51	-	-	-	-	-	1
20	-	-	-	-	-	1
7	-	-	1	-	-	-
5C	-	-	1	-	-	-
Totaal			1 (2)			(2)

Figuur 5.1 | Resultatenkaart van de te slopen bibliotheek aan de Engweg 9, te Hoogland en nabije omgeving.

6 Effectenanalyse en conclusie

In dit hoofdstuk zijn de effectenanalyse en conclusie beschreven. In dit deel worden de volgende vragen van het onderzoek beantwoord:

- Hebben de geplande sloopwerkzaamheden negatieve effecten op de verblijfplaatsen van beschermde soorten?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren?
- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Er is beoordeeld of aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten bij het uitvoeren van de gewenste ingrepen aan de woningen (mogelijk) negatieve effecten ondervinden. Aangeduid is of het noodzakelijk is mitigerende maatregelen uit te voeren om optredende negatieve effecten op deze verblijfplaatsen te voorkomen dan wel te verminderen. Deze aanvullende mitigerende maatregelen zijn in hoofdstuk 7 uitgewerkt voor de complexen waar deze aanvullende mitigerende maatregelen van toepassing zijn.

Voor alle werkzaamheden rondom het te slopen gebouw geldt dat algemene broedvogels in de bomen en struiken en gemeentelijke beplantingen binnen de kaders van het plangebied tot broeden kunnen komen. Deze vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen in de broed- en nestperiode. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn in hoofdstuk 7 uitgewerkt.

Indien verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden is het noodzakelijk om een ontheffingsaanvraag te doen. Voor onderhavig

project is dit het geval. In hoofdstuk 8 is de ontheffingsaanvraag uitgewerkt.

6.1 Voormalige bibliotheek Engweg 9, te Hoogland

De voormalige bibliotheek aan de Engweg 9 te Hoogland is in het voorjaar en najaar onderzocht op het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen.

6.1.1 Effectenanalyse

Bij uitvoering van de voorgenomen sloopwerkzaamheden worden mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5) overtreden. Om deze reden is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren voor:

- Engweg 9 Hoogland

De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in paragraaf 7.4 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren. Door het nemen van de juiste mitigerende maatregelen worden mogelijk optredende negatieve effecten op beschermde soorten voorkomen dan wel verminderd. Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen, niet in alle gevallen geheel te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden is het aanvragen van een ontheffing van de voorgenoemde wet noodzakelijk.

7 Mitigerende maatregelen

De doelstelling van de Wet natuurbescherming is de bescherming van de biodiversiteit zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de provincies ligt. Onderstaand zijn de voor het onderhavige project relevante (verbods-)artikelen genoemd. Daarbij is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau. Hierbij is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op vleermuizen te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?

7.1 Algemene maatregelen

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt ten allen tijde bij het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen de algemene zorgverplichting toch in acht genomen dient te worden. Hiervoor dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven.

- De werkzaamheden dienen door een ter zake kundige ecooloog begeleid te worden. Hierdoor wordt

gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt er tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage 2 is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ter zake kundige;

- Er moet per uitvoeringsproject een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin alle te nemen maatregelen, worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn;
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, wordt direct contact opgenomen met de ter zake kundige ecooloog;
- Indien beschermde soorten voorkomen in aangrenzende woningen kan niet zondermeer worden uitgesloten dat deze soorten negatieve effecten ondervinden van de gewenste maatregelen aan de woningen. Dit wil zeggen dat ook aan deze woningen mitigerende maatregelen dienen te worden uitgevoerd. Deze maatregelen worden door de ter zake kundige opgesteld en opgenomen in het ecologisch werkprotocol;
- Voor alle werkzaamheden bij de woningen geldt dat broedvogels in of om de woning (bijvoorbeeld in schoorsteen of in bomen en struiken behorende bij tuinen en gemeentelijke beplantingen) tot broeden kunnen komen. Deze vogel-nesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode;
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd;
- Wanneer er geen vogels nestelen, kan er begonnen worden met de ingreep. Indien broedgeval-

len aanwezig zijn dient, in overleg met de ter zake kundige ecooloog, een andere periode voor de werkzaamheden vastgesteld te worden;

- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten in de broed- en nestperiode. Voor permanent verlaten nestplaatsen geldt dit niet;
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren;
- Indien dit niet mogelijk is, dient de directe omgeving van het gebouw waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, voorafgaande aan deze werkzaamheden gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van algemene broedgevallen, wanneer dit nodig is.

7.2 Voorkomen van doden

In lid 1 van de artikelen 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten *op korte termijn*, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande soortenstandaards welk onderstaand toegelicht is. De specifiek te nemen mitigerende maatregelen zijn beschreven in paragraaf 7.4.

Vleermuizen

- Het te slopen gebouw waar verblijfplaatsen aanwezig of te verwachten zijn worden voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt; dit wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie Bijlage 4).
- De exclusion flaps worden geplaatst in de minst gevoelige periode van vleermuizen, dus buiten winterrust en kraamperiode. D.w.z. dat deze geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei en/of tussen 1 augustus t/m 1 november.
- Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor

een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn.

- Er wordt door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd of het gebouw, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog in gebruik zijn door vleermuizen.

7.3 Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen

Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij verblijfplaatsen van vleermuizen, beschadigd of vernield worden, houdt een overtreding van artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming in. De aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen gaan door de voorgenomen werkzaamheden verloren. De functionaliteit zal, indien geen maatregelen genomen worden, verloren gaan. Het is daarom noodzakelijk om dit verlies van verblijfplaatsen te mitigeren. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten *op lange termijn*, d.w.z. dat de mitigerende maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op verblijfplaatsen die als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden vernietigd worden.

Bij het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen is er door Bureau Viridis voor gekozen om te werken met tijdelijke voorzieningen wegens sloop.

Het aanbieden van de alternatieve voorzieningen wordt volgens een vast stramien, conform de bestaande soortenstandaards voor gewone dwergvleermuis uitgevoerd en welk onderstaand toegelicht is. De specifieke mitigerende maatregelen zijn beschreven in paragraaf 7.4.

De plaats waar de mitigatie moet worden uitgevoerd wordt veelal per huisnummer aangeduid. Deze locaties worden in een nader op te stellen Ecologisch Werkprotocol verder uitgewerkt. Mogelijk vindt, op basis van de mogelijkheden in het veld, aanpassing van de locatie plaats.

Vleermuizen

- Bij de gewone dwergvleermuis worden minimaal met een factor 4 nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd, die dezelfde functie kunnen vervullen als de paarverblijfplaats die verloren gaat.
- Alternatieve paarverblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats

geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de soort.

- Het toepassen van maatwerk heeft altijd de voorkeur boven het plaatsen van kant en klare oplossingen. Dit geldt voor alle typen verblijfplaatsen. Door het creëren van maatwerkoplossingen kan er meer rekening gehouden worden met de ecologie van vleermuizen. In Bijlage 5 t/m 7 worden voorbeelden gegevens van maatwerkoplossingen.
- Een maatwerkoplossing kan zijn: het creëren van een ruimte achter de goot zodat de gootbetimmering geschikt wordt gemaakt als paarverblijfplaats voor vleermuizen (zie Bijlage 5). Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd. Dit moet toegepast worden in het nieuw te bouwen appartementencomplex.
- Indien het niet mogelijk is om maatwerk toe te passen worden er per alternatieve paarverblijfplaats 2 geschakelde inbouwkasten van het type IB VL 01 + IB VL 02 geplaatst.

Mitigatie verblijfplaatsen

Het mitigeren van verblijfplaatsen is noodzakelijk om de functionaliteit van het gebouw in de nieuwe situatie te waarborgen.

Er moet voorzien worden in tijdelijke en permanente alternatieve verblijfplaatsen. Het type alternatieve verblijfplaats en de precieze locatie ervan wordt beschreven in paragraaf 7.4.

In de ecologische begeleiding wordt dit al naar gelang de omstandigheden nader overeengestemd met een ter zake kundige ecooloog.

De alternatieve verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen het leefgebied van de groep en binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst. Voor de nieuwbouw zal het altijd gaan om inbouwkasten of andere permanente (duurzame) alternatieven. In Bijlage 5 en 6 zijn er voorbeelden gegeven van wat verstaan wordt onder geschikte alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen. Alternatieve verblijfplaatsen moeten ruim voorafgaande aan de werkzaamheden worden aangeboden. Er wordt steeds rekening gehouden met de in de Kennisdocumenten genoemde gewenningsperiodes. Het moment waarop de mitigerende maatregelen en werkzaamheden uitgevoerd worden is naast de gewenningsperiode ook afhankelijk van bijvoorbeeld de weersomstandigheden en de omgeving van het onderzochte gebouw. De planning c.q. fasering van de mitigerende maatregelen en werk-

zaamheden wordt nader overeengestemd met een ter zake kundige ecooloog.

7.4 Mitigatie

- De algemene maatregelen zoals beschreven in paragraaf 7.1, 7.2 en 7.3 dienen nagevolgd te worden.
- Omdat het gebouw gesloopt gaat worden waar de verblijfplaats is aangetroffen is het inbouwen van permanente verblijfplaatsen pas mogelijk in de nieuwbouw. Zes maanden voor aanvang van de sloop moeten er 4 alternatieve tijdelijke kasten worden opgehangen in de nabije omgeving.
- Er moeten minimaal 4 verblijfplaatsen voor vleermuizen worden aangeboden, te weten 4 alternatieve paarverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Het betreft hier 4 tijdelijke vleermuiskasten. Deze tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen worden geplaatst in het naastgelegen pand van de gemeente Amersfoort op het volgende adres:
 - Engweg 7
- Voor de nieuwbouw heeft maatwerk de voorkeur. Dit wordt gedaan door het aanpassen van de gootbetimmering; door het creëren van een ruimte achter de goot wordt de gootbetimmering geschikt gemaakt als paarverblijfplaats voor vleermuizen (zie Bijlage 5). Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd.
- De voorkeur gaat uit naar maatwerk. Wanneer dit niet mogelijk is moeten minimaal 4 permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen worden aangeboden, te weten 4 alternatieve paarverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Het betreft hier 4 geschakelde inbouwkasten (bestaande uit IB VL 01 + IB VL 02). Deze alternatieve permanente verblijfplaatsen worden geplaatst in de nieuwbouw.
- Welk alternatief als verblijfplaats wordt gekozen zal, in overleg met de aannemer, in het Ecologisch Werkprotocol worden beschreven. Dit geldt ook voor de specifieke adressen waar de alternatieven aangeboden worden, de hierboven genoemde straatnamen en huisnummers zijn als geschikt bevonden, echter kan in het ecologisch werkprotocol afgeweken worden deze adressen omdat in de praktijk een andere locatie geschikter blijkt.

8 Ontheffingsaanvraag

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen verkrijgen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie van de aanwezige soorten, er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk en het project moet voldoen aan ten minste één van de in artikel 3.8 genoemde wettelijke belangen wanneer effecten op vleermuizen worden verwacht. In paragraaf 8.1 wordt beschreven wat de effecten van de werkzaamheden op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van vleermuizen zijn. Het gaat dan om de instandhouding van de populatie op lokaal niveau beschouwd. In paragraaf 8.2 en 8.3 worden de andere twee ontheffingscriteria besproken.

Tabel 8.1 geeft een overzicht voor welke beschermde soorten een ontheffing aangevraagd dient te worden.

De mitigerende maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 7. Het is noodzakelijk om deze mitigerende

maatregelen in acht te nemen voorafgaande en gedurende het uitvoeren van de voorgenomen sloopwerkzaamheden aan het gebouw van de Gemeente Amersfoort, om de werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren.

Mogelijk moet door de omstandigheden tijdens de werkzaamheden de mitigatie op een andere locatie worden uitgevoerd. Dit geschiedt altijd pas na goedkeuring door een ter zake kundig ecooloog. Van de locatiewijziging zal het bevoegd gezag op de hoogte gebracht worden.

Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen, niet in alle gevallen geheel te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden is het aanvragen van een ontheffing van de voorgenome wet noodzakelijk.

Tabel 8.1 | Overzicht van de woningblokken waar het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

locatie		Mitigerende Maatregelen			Wnb
Voormalige bibliotheek	Vleermuizen	Gierzwaluw	Huismus	Overtreding artikel	Ontheffing noodzakelijk
Engweg 9 Hoogland	JA	nee	nee	artikel 3.5, lid 2 en 4	JA

8.1 Gunstige staat van instandhouding

Voor het te slopen gebouw geldt dat de soorten kunnen worden behouden na uitvoering van de werkzaamheden. Zowel voorafgaand als tijdens het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden aan de woningen worden mitigerende maatregelen toegepast. Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is er geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding.

De functionaliteit van de verblijfplaatsen van de soorten wordt door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen niet wezenlijk aangetast. De mitigatie is zo ingestoken dat er geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties van vleermuizen. De gevolgen van de ingreep zijn lokaal en hebben effect op het individu en niet op de populatie. Door de planning van werkzaamheden en het aanbrengen van voorzieningen zijn de effecten op de gewone dwergvleermuis slechts tijdelijk en hebben geen of mogelijk zelfs een positieve invloed op de populatie. Door de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen in de woningen waar geen werkzaamheden plaatsvinden blijven steeds ruim voldoende verblijfplaatsen aanwezig voor de beschermde soorten. De woningen in de directe omgeving van het plangebied zijn van hetzelfde bouwjaar als de bibliotheek. Hieruit kan afgeleid worden dat de omgeving bouwkundig gezien vergelijkbaar is met de bibliotheek waar werkzaamheden aan plaats zullen vinden en er dus potentiële verblijfplaatsen voor de soorten in de omgeving beschikbaar zijn.

Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de aanwezige soorten, evenals de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen in omliggende vergelijkbare gebouwen, zal het aanbod van verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis in de nieuwe situatie niet verminderen. Door een groter aantal verblijfplaatsen terug te plaatsen in de nieuwbouw en omliggende gebouwen zullen er na afloop meer potentiële verblijfplaatsen beschikbaar zijn voor de gewone dwergvleermuis, waardoor het gebied mogelijk zelfs geschikter wordt voor de aanwezige soorten.

De omgeving van het plangebied zal niet aangetast worden door de werkzaamheden. Groene structuren die kunnen dienen als schuilgelegenheid, foerageer-

gebied of vliegroute worden niet aangetast door de werkzaamheden waardoor, in combinatie met de uit te voeren mitigerende maatregelen, het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuis behouden blijft. Dit betekent dat de lokale populaties geen negatieve effecten ondervinden en er sprake is van een gunstige staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

8.2 Wettelijk belang

In onderhavig geval is een onderbouwing van belang 3, uit artikel 3.8, lid 5 (Habitatrichtlijn) voldoende om aan de ontheffingsverlening ten grondslag te liggen. Door het realiseren van de werkzaamheden zullen geen permanente negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties.

8.2.1 Belang 3, artikel 3.8 (Habitatrichtlijn)

“in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”

In Amersfoort is er sprake van een zeer grote vraag naar woningen. De gemeente Amersfoort wil daarom al het vastgoed dat niet meer in gebruik is inzetten voor deze woningbouw opgave. De ruimtes zijn daarom schaars, zeker in dit deel van de stad.

Het huidige pand is een dusdanige slechte staat dat het economisch en qua duurzaamheid niet mogelijk is om het te laten staan en daar ook het gewenste programma in te realiseren.

Er is gekeken naar de mogelijkheid voor transformatie/hergebruik van het huidige pand. Het pand bleek echter in een dusdanige slechte staat dat het op meerdere fronten niet haalbaar was om hier een duurzaam woningbouw programma in te realiseren dat voldoet aan de moderne eisen. Met de sloop van het gebouw en hier een nieuw woongebouw neer te zetten is dat wel mogelijk.

8.3 Alternatieven afweging

8.3.1 Alternatieve locatie

Uitvoering van een vergelijkbaar project op een andere locatie zal ook dezelfde of meer verstoring van dezelfde soorten veroorzaken. Bekend is immers dat vleermuissoorten in vergelijkbare aantallen in andere woningen en gebouwen in de steden en dorpen voorkomen. Er zijn ook in de omgeving geen alternatieve mogelijkheden voor handen waar deze ontwikkeling zou kunnen landen.

8.3.2 Alternatieve planning

Het is niet mogelijk om in een andere periode te werken, omdat het pand gesloopt gaat worden.

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ter zake kundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen ingecalculeerd wordt.

8.3.3 Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de naastgelegen gebouwen wor-

den voorzieningen getroffen voor vleermuizen door middel van het plaatsen van tijdelijke vleermuisverblijfplaatsen. Daarbij wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde gewone dwergvleermuis. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen. Deze maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 7.

8.3.4 Ecologische afweging

Bij de uitvoering van het project zal steeds rekening gehouden worden met de aangetroffen soorten. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ter zake kundige van Bureau Viridis. Deze ter zake kundige stelt voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op als vermeld in de mitigerende maatregelen (paragraaf 7.1). Het ecologisch werkprotocol is leidend voor de planning van de werkzaamheden. Er zal zo min mogelijk in de kwetsbare perioden gewerkt worden. De juiste mitigerende maatregelen zullen uitgevoerd worden zodat negatieve effecten zoveel als mogelijk worden voorkomen. Na uitvoering van de werkzaamheden is het gebied wederom geschikt voor de nu aanwezige soorten.

9 Literatuur

9.1 Literatuur

- BIJ12, 12 juli 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 1.0. Publicatienummer BIJ12-2017-004
- BIJ, 12 juli 2017. Kennisdocument Gierzwaluw 1.0 Publicatienummer BIJ12-2017-006
- BIJ12, 12 juli 2017. Kennisdocument Huismus 1.0 Publicatienummer BIJ12-2017-009
- BIJ12, 12 juli 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis 1.0. Publicatienummer BIJ12-2017-018
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.
- Husting, F. & Vergeer, J., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 Uitgeverij KNNV, Utrecht
- Korsten, E. & Brekelmans, F., 2014, Massaal in winterslaap, Stadswerk Magazine, 07/2014, pp. 40 - 42
- Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisprotocol 2017
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw (*Apus apus*)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard, Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Huismus (*Passer domesticus*)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard, Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Šuba, J. & D. Vietniece & G. Pētersons, 2010. The parti-coloured bat *Vespertilio murinus* in Rīga (Latvia) during autumn and winter.
- Twisk, P., Diepenbeek, A. van & Bekker, J.P., 2010. Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist

9.2 Websites

Nationale Databank Flora en Fauna

Via www.ndff-ecogrid.nl/

Zoogdiervereniging, 2014.

Verspreidingsgegevens van inheemse zoogdieren via www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel 1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Utrecht

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>
Amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>

Bijlage 2. Ter zake kundige

TER ZAKE KUNDIGE

Alle mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen, jaarrond beschermde nestplaatsen en broedvogels. Voorafgaande aan de uitvoering van de gewenste werkzaamheden, dient te alle tijden de aannemer/uitvoerder de werkzaamheden af te stemmen met een ter zake kundige.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een kundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de kundige: op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of; op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of; als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of; zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties. Alle medewerkers van Bureau Viridis voldoen aan de eisen van het ministerie en zijn ter zake deskundig.

Bijlage 3. Vleermuisverblijfplaatsen

Tabel 1 | Overzicht van type verblijfplaatsen van vleermuizen in Nederland. Hierbij is onderscheidt gemaakt in zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen. Daarnaast is onderscheidt gemaakt in gebouw- en/of boombewonend. Het aantal X geeft aan hoe waarschijnlijk get type verblijfplaats is voor de soort.

Soort	Zomerverblijf		Kraamverblijf		Paarverblijf		Winterverblijf	
	Gebouw	Boom	Gebouw	Boom	Gebouw	Boom	Gebouw	Boom
Baardvleermuis	XX	XX	XX	XX	XXXX		XXXX	
Brandts vleermuis	XXX	X	XXX	X	XXXX		XXXX	
Watervleermuis	X	XXX	X	XXX	XXXX		XXXX	
Franjestaart	X	XXX	X	XXX	XXXX		XXXX	
Ingekorven vleermuis	XXXX		XXXX		XXXX		XXXX	
Meervleermuis	XXXX		XXXX		XXXX		XXXX	
Vale vleermuis	XXXX	(X)	XXXX	(X)	XX	XX	XXXX	
Bechsteins vleermuis	XX	XX	XX	XX	XXXX		XXXX	
Gewone grootoorvleermuis	XX	XX	XX	XX	XXXX		XXXX	
Grijze grootoorvleermuis	XXX	X	XXX	X	XXXX		XXXX	
Gewone dwergvleermuis	XXX	X	XXX	X	XXX	X	XXX	X
Kleine dwergvleermuis	XXX	X	XXX	X	XXX	X	XXX	X
Ruige dwergvleermuis	X	XXX	X	XXX	X	XXX	X	XXX
Laatvlieger	XXXX	(X)	XXXX	(X)	XXXX	(X)	XXXX	(X)
Tweekleurige vleermuis	XXXX		XXXX		XXXX		XXXX	
Rosse vleermuis	X	XXX	X	XXX	X	XXX	X	XXX
Bosvleermuis	X	XXX	X	XXX	X	XXX	X	XXX
Mopsvleermuis	XX	XX	XX	XX	XXX	X	XXX	X

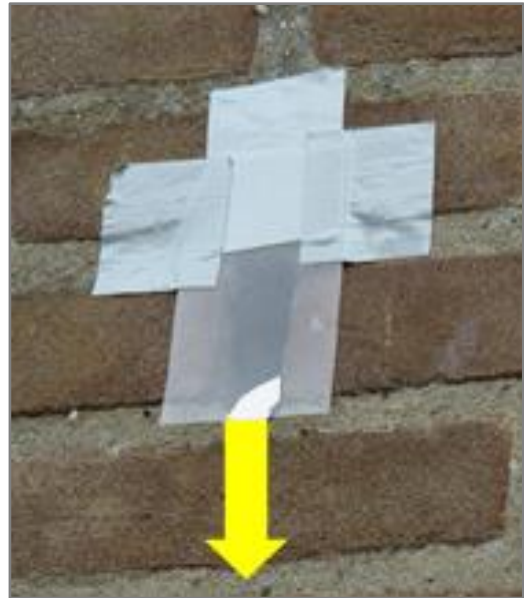

Bijlage 4. Exclusion flaps

EXCLUSION FLAPS

'Exclusion flaps' worden gebruikt om stootvoegen af te sluiten, op zo'n manier dat in de spouw aanwezige vleermuizen er wel uit kunnen komen, maar er niet meer in.

'Exclusion flaps' mogen enkel worden geplaatst in de minst schadelijke periode van vleermuizen, buiten de kraamperiode en winterrust. Dat wil zeggen dat de exclusion flaps geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei, en/of tussen 1 augustus t/m 1 november.

Bijlage 5. Mitigatie voor vleermuizen

VLEERMUISKASTEN

Vleermuiskasten kunnen een goede oplossing zijn als andere mogelijkheden niet toepasbaar zijn. Er zijn diverse modellen in omloop. Welk model het meest geschikt is hangt af van de situatie en zal door een deskundige bepaald moeten worden. Het realiseren van alternatieve kraamkasten is steeds maatwerk en wordt per locatie bekeken.

Inmetselstenen

Er zijn verschillende types inmetselstenen op de markt. Deze inmetselstenen zijn te koppelen waardoor uit meerdere compartimenten bestaande grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleermuizen in de spouw komen of wanneer geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden. Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

- De onderrand van de kasten bevinden zich minimaal 2.80 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw).
- De kasten moeten vrij aanvliegbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de kasten.
- Voor een grotere kans op succes koppel minimaal 2 kasten aan elkaar.

Voorbeelden van inmetselstenen:

IB VL 01 en IB VL 02 (Vivara)

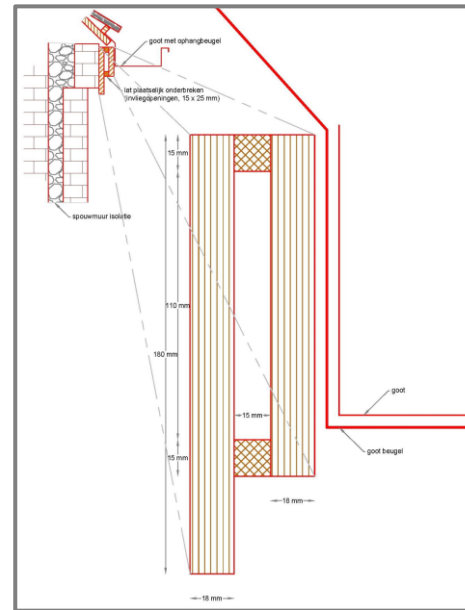

IB VL 01 gekoppeld met een IB VL 02

Aangepaste gootbetimmering

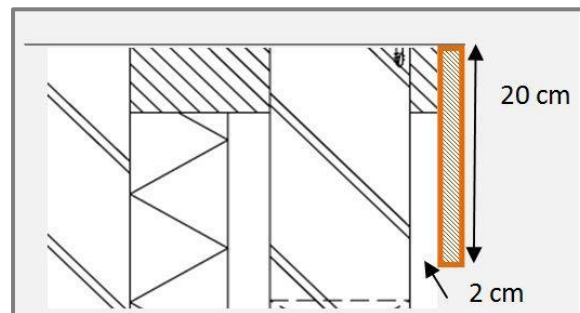
Bij het vervangen van goten kunnen op eenvoudige manier mogelijkheden voor paar- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen aangebracht worden. Door het creëren van een ruimte achter de goot wordt de gootbetimmering geschikt gemaakt als zomer- en/of paarverblijfplaats voor vleermuizen. De ruimte moet van onderen open zijn of er moet om de meter een opening van 10 cm breed. (Bron: Loo Plan)

Aangepaste boeiborden

Boeiplanken

Achter boeiboorden is vaak een spleetvormige ruimte aanwezig. Door de spleet toegankelijk te maken ontstaan voor vleermuizen zeer geschikte verblijfplaatsen. Een spleet van 2 cm is voldoende. De boeiboorden moeten van onderen open zijn of er moet om de meter een opening van 10 cm breed en 2 cm diep aanwezig zijn.

Bijlage 6. Gecombineerde mitigatie

Daken kunnen ook geschikt worden gemaakt voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Dit is vooral aan de orde als er ook aan het dak isolerende werkzaamheden worden uitgevoerd. Onderstaande tekening geeft aan waar verblijfplaatsen voor de soorten ontstaan.

